

Toetsingsadvies over de aanvullingen op het
MER Proefboring op Ameland

13 september 1999

commissie voor de milieueffectrapportage

De Minister van Economische Zaken
Postbus 20101
2500 EC 's-GRAVENHAGE

uw kenmerk
E/EOG/MW 99010540
E/EOG/MW 99043140

uw brief
23 februari 1999
8 juli 1999

ons kenmerk
U373-99/Mo/ab/652-322

onderwerp
Toetsingsadvies over de aanvullingen op
MER Proefboring naar aardgas op Ame-
land

doorkiesnummer
(030) 234 76 07

Utrecht,
13 september 1999

Met bovengenoemde brieven stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over de aanvullingen op het milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over een Proefboring naar aardgas op Ameland. Overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag te zijner tijd het (ontwerp-)besluit en de evaluatiedocumenten krijgt toegestuurd.

drs. L. van Rijn-Vellekoop
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Proefboringen naar aardgas
in de Noordzeekustzone en op Ameland

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
<http://www.eia.nl>
e-mail mer@eia.nl

Toetsingsadvies over de aanvullingen op het milieueffectrapport
Proefboring naar aardgas op Ameland

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over de aanvullingen op het milieueffectrapport over een Proefboring naar aardgas op Ameland,

uitgebracht aan de Minister van Economische Zaken door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r.

Proefboringen naar aardgas in de Noordzeekustzone en op Ameland

de secretaris

drs. S.A.A. Morel

de voorzitter

drs. L. van Rijn-Vellekoop

Utrecht, 13 september 1999

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. Inleiding	1
2. Oordeel over de eerste en de tweede aanvulling op het MER	3
2.1 Algemeen	3
2.2 Toelichting op het oordeel	3
2.2.1 Geluid	3
2.2.2 Overige aspecten	7
3. Overige opmerkingen over het MER met aanbevelingen voor de besluitvorming	8

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 23 februari 1999, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
- 1a. Brief van het bevoegd gezag d.d. 4 mei 1999, met het verzoek het advies aan te houden
- 1b. Brief van het bevoegd gezag d.d. 8 juli 1999, met het verzoek de tweede aanvulling bij de toetsing te betrekken
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 38 d.d. 24 februari 1999
- 2a. Kennisgeving in Staatscourant nr. 132 d.d. 14 juli 1999
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) en Mobil hebben het voornemen proefboringen naar aardgas uit te voeren in de concessies Groningen en Noord-Fryslân. Het betreft boringen in de Noordzeekustzone en op Ameland. Voor de proefboringen wordt m.e.r. doorlopen. Het m.e.r.-plichtige besluit is de goedkeuring door de Minister van Economische Zaken van een plan tot het uitvoeren van exploratie-boringen.

De m.e.r.-procedure is gestart op 1 december 1994. Op 2 februari 1996 heeft de Commissie een toetsingsadvies uitgebracht over het MER en een *aanvulling* op het MER. In 1996 en in 1997 zijn de besluiten over respectievelijk de boringen in de Noordzeekustzone (1996) en in de Noordzeekustzone en op Ameland (1997) door de rechter geschorst. In 1998 werden de besluiten voor alle proefboringen door de rechtbank te Leeuwarden vernietigd.

Naar aanleiding van de uitspraak van de rechter de besluiten te vernietigen heeft het bevoegd gezag, de Minister van Economische Zaken, besloten de initiatiefnemer te vragen wederom een aanvulling op het MER op te stellen. Bij brief van 22 september 1998 heeft het bevoegd gezag de Commissie gevraagd advies uit te brengen "voor wat betreft de nadere inhoud van de aan de initiatiefnemer in de vorm van een aanvullend MER te vragen aanvullende informatie". De aanvullende informatie dient betrekking te hebben op de Noordzeekustzone en op Ameland. Dit advies is uitgebracht op 2 november 1998. Het bevoegd gezag heeft vervolgens op 24 november 1998 de initiatiefnemer verzocht een aanvulling op het MER op te stellen en kenbaar gemaakt wat de inhoud daarvan zou moeten zijn.

Op 25 februari 1999 heeft het bevoegde gezag de aanvullende informatie met betrekking tot de proefboring op Ameland ter visie gelegd¹. Deze aanvullende informatie wordt in dit advies de *eerste aanvulling* genoemd². Bij brief van 23 februari 1999³ heeft de Minister van Economische Zaken de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de opgestelde eerste aanvulling op het milieueffectrapport (MER). Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁴. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft de eerste aanvulling getoetst:

- aan het verzoek van de Minister van Economische Zaken om het MER aan te vullen, gedateerd 24 november 1998;
- op eventuele onjuistheden⁵.

1 Zie bijlage 2.

2 Formeel gesproken is het niet de eerste maar de tweede aanvulling, omdat voor het oorspronkelijke MER in 1995 al een aanvulling is opgesteld. Niettemin wordt gesproken over de eerste aanvulling omdat het de eerste aanvulling is in de aanvullende procedure die in 1998 is gestart naar aanleiding van een rechtelijke uitspraak. In deze aanvullende procedure is ook een tweede aanvulling opgesteld. Door te spreken over een eerste en een tweede aanvulling sluit de Commissie aan bij de terminologie die de initiatiefnemer gekozen heeft.

3 Zie bijlage 1.

4 Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

5 Wm, artikel 7.23, lid 2.

Tijdens de toetsing heeft de Commissie geïnventariseerd of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan het verzoek van de Minister van Economische Zaken en heeft zij nagegaan welke onderdelen van de eerste aanvulling in aanmerking komen voor een positieve vermelding. Vervolgens heeft de Commissie de ernst van de tekortkomingen beoordeeld. Daarbij stond de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit over de locatie van de proefboring.

Tijdens de toetsing van de aanvullende informatie over Ameland heeft op 20 april 1999 een gesprek plaats gevonden tussen de Commissie, het bevoegde gezag en de initiatiefnemer. Tijdens dat gesprek maakte de Commissie kenbaar dat nog *essentiële informatie* in de eerste aanvulling ontbrak. Deze informatie had betrekking op het aspect geluid. In hoofdstuk twee van dit advies wordt dit nader toegelicht. De Commissie heeft geadviseerd wederom een aanvulling op het MER op te stellen, conform het *Richtsnoer aanvullingen* (1994). Deze aanvulling wordt in dit advies aangeduid als de *tweede aanvulling*^{6]}. Naar aanleiding van dit advies heeft het bevoegde gezag de Commissie gevraagd haar advies op te schorten en de tweede aanvulling bij de toetsing te betrekken^{7]}. Deze tweede aanvulling is ter visie gelegd van 15 juli 1999 tot 11 augustus 1999^{8]}. Per brief van 8 juli 1999 is de Commissie gevraagd de tweede aanvulling op het MER bij de toetsing van de eerste aanvulling te betrekken^{9]}.

Bij het opstellen van dit toetsingsadvies heeft de Commissie kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen^{10]}, die zij van het bevoegd gezag in afschrift heeft ontvangen. In de tekst van haar advies verwijst de Commissie naar een reactie indien deze naar haar oordeel:

- informatie bevat over de inhoud van het MER die van belang is voor de besluitvorming en waarover zij een aanbeveling doet in het advies;
- onjuistheden bevat die ter voorkoming van misverstanden weerlegd dienen te worden.

Waar nodig vermeldt de Commissie naar welke passages in een reactie zij verwijst. De Commissie verwijst selectief naar inspraakreacties. Ook reacties die zij niet in haar advies noemt kunnen relevant zijn voor het bevoegde gezag bij het motiveren van het besluit.

Dit advies van de Commissie bevat het oordeel over de eerste en de tweede aanvulling over de proefboring op Ameland. Hoofdstuk 2 van dit advies licht het oordeel van de Commissie op de beide aanvullingen op het MER toe. Hoofdstuk 3 gaat in op aanbevelingen voor de besluitvorming voor zover het hoofdzaken betreft. De Commissie bespreekt in het advies geen onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

6 Zie voetnoot 2.

7 Zie bijlage 1a.

8 Zie bijlage 2a.

9 Zie bijlage 1b.

10 Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. OORDEEL OVER DE EERSTE EN DE TWEEDE AANVULLING OP HET MER

2.1 Algemeen

De Commissie is van oordeel dat in de eerste en de tweede aanvulling de **essentiële informatie aanwezig** is om in combinatie met het oorspronkelijke MER (inclusief aanvulling) het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming

De tekortkomingen die de Commissie voor het aspect geluid signaleerde in de eerste aanvulling, zijn in de tweede aanvulling op adequate wijze verbeterd (zie paragraaf 2.2). Wel heeft de Commissie nog enkele aanbevelingen.

De eerste aanvulling beantwoordt voor de overige aspecten systematisch en op zorgvuldige wijze de vragen die door het bevoegde gezag zijn gesteld in haar onderzoek de aanvullende informatie te verstrekken. Het gaat daarbij vooral om:

- de gevolgen van de proefboring voor diersoorten die onderdeel uitmaken van respectievelijk de bijlagen 1 en 2 van de Vogel- en de Habitatrichtlijn;
- een actualisering van kennis die in het oorspronkelijke MER is opgenomen, waarbij de nadruk ligt op een beschouwing van de gevoeligheidsgrenzen voor ecologische doelvariabelen, de omvang van het gebied waarin booractiviteiten en affakkelen verstoring kunnen veroorzaken en de aantallen organismen die mogelijk verstoord worden.

2.2 Toelichting op het oordeel

2.2.1 Geluid

Oordeel over de eerste aanvulling

- In het oorspronkelijke MER (inclusief aanvulling) worden diverse akoestische voorzieningen omschreven die worden aangebracht aan de boorinstallatie die wordt ingezet op Ameland. De gegevens waren gebaseerd op de resultaten van een studie betreffende een operationele installatie. De verstoringsscontour voor vogels (60 dB(A)) zou op 95 meter van de installatie liggen. Tijdens productie-testen en cementeren zou deze contour op 300 meter liggen.

In de eerste aanvulling is een nieuwe prognose opgenomen, gebaseerd op de (akoestische) bevindingen te Ballum. In de eerste aanvulling wordt geen onderscheid meer gemaakt in mogelijke bedrijfssituaties. In algemene zin blijkt (vanwege de optredende piekniveaus) de verstoringsscontour op 460 meter te liggen. Voor de meest voorkomende bedrijfssituaties betekent dit een ongeveer vijf maal grotere afstand dan in het MER is aangegeven. In de eerste aanvulling worden de grote verschillen met de in het MER beschreven omvang van het potentieel verstoorde gebied niet nader toegelicht.

- Uit de eerste aanvulling blijkt dat de verstoringssafstand van 460 meter gebaseerd is op een statistische bewerking van piekniveaus, waardoor minder vaak voorkomende (maar toch dagelijks optredende) piekniveaus genegeerd worden. De Commissie acht een dergelijke statistische bewerking daarom niet juist. Uit bijlage 5, blad 2 van voornoemd rapport is af te leiden dat op een afstand van 300 meter dagelijks piekniveaus van tenminste 74 dB(A) zijn af te

leiden (incidenteel boven de 80 dB(A)). Bij een geluidsniveau van 74 dB(A) op 300 meter ligt de verstoringsgrens van 60 dB(A) niet op 460 meter maar op 1500 meter. Een afstand van 1500 meter kan ook afgeleid worden uit bijlage 2 van de aanvulling (tabel II.1). Om een verstoringsgrens van 60 dB(A) op 1500 meter te verkrijgen dient het bronvermogen van het piekniveau (globaal berekend) niet meer dan 140 dB(A) te bedragen. Van de 25 vermelde piekbronsterkten zijn er slechts 7 wezenlijk lager dan 140 dB(A); 5 zijn wezenlijk hoger. Uit een toelichting van de initiatiefnemer op de bevindingen van de Commissie is gebleken dat de vaststelling van de maximale bronsterkten heeft plaatsgevonden aan de hand van monitoringsonderzoek in praktijksituaties, zonder dat daarbij de koppeling is gelegd tussen een optredend piekniveau en de oorzakelijke geluidsbron. Dit houdt in dat niet zonder meer is bewezen dat piekniveaus, die dagelijks een aantal malen kunnen voorkomen, door de proefboring worden veroorzaakt. De kreet van een vogel zou hier ook debet aan kunnen zijn. Daardoor geeft de eerste aanvulling op het MER mogelijk een verkeerd beeld van de piekgeluiden die optreden als gevolg van de boorinstallatie en de afstand waarop deze verstoring kunnen werken. Ongeacht de vraag of dit een potentieel grotere verstoring veroorzaakt dan in de aanvulling is aangegeven, is de Commissie van mening dat piekgeluiden in het MER op de juiste wijze dienen te worden vastgesteld omdat daarmee mogelijk ook een verkeerd beeld wordt gegeven van het equivalent geluidsniveau (zie het volgende aandachtspunt).

- Uit de eerste aanvulling op het MER kan worden opgemaakt dat op een afstand van 300 meter van de installatie een equivalent geluidsniveau van 70 dB(A) (inclusief fluctuaties in geluid door piekniveaus) mogelijk is. Dat is wezenlijk hoger dan de grenswaarde van 50 dB(A) op 300 meter in de "Regeling vergunning en concessies delfstoffen Nederlands territorium 1996". Deze grenswaarde wordt in de eerste aanvulling op het MER als grenswaarde gehanteerd. Dezelfde grenswaarde is opgenomen in het oorspronkelijke besluit voor de proefboring op Ameland. De Commissie is van mening dat het MER en de aanvulling daarop in ieder geval één alternatief moet bevatten dat aantoonst dat het initiatief kan voldoen aan de grenswaarde voor equivalent niveau van 50 dB(A) op 300 meter. De Commissie wijst daarbij op de meet- en rekenvoorschriften voor industrielawaai, die aangeven dat het vaststellen van equivalent geluidsniveau dient plaats te vinden met inachtneming van fluctuaties in geluid door piekniveaus. De initiatiefnemer heeft in een mondelinge toelichting op de bevindingen van de Commissie aangegeven te kunnen voldoen aan de genoemde grenswaarde, met inachtneming van het piekgeluid. Dit blijkt echter niet uit de beschrijving in het MER en in de eerste aanvulling. De Commissie vindt dit punt essentieel en heeft daarom geadviseerd de aanvulling op dit onderdeel aan te passen.

De Commissie heeft vervolgens aanbevolen de gesignaleerde tekortkomingen in een tweede aanvulling op het MER te corrigeren, op de volgende wijze:

- 1 De Commissie adviseert in een tweede aanvulling de verschillen te verklaren in de omvang van het verstoringgebied zoals deze zijn aangegeven in het oorspronkelijke MER en in de aanvulling daarop.
- 2 De Commissie adviseert in een tweede aanvulling de akoestische effecten van de proefboring te beschrijven op de gangbare wijze voor (fluctuerend) industriegeluid. Bij deze beschrijving dienen de volgende vragen te worden beantwoord:
 - wat zijn de potentieel relevante verstoringbronnen?

- Wat zijn de bijbehorende maximale bronsterkten?
 - Hoe vaak zullen deze bronsterkten zich in de boorperiode manifesteren?
 - Is vanwege de frequentie en mate van verstoring en de grootte van het verstoorte gebied mitigatie gewenst en zinvol?
 - Wat zijn de middelen en effecten (reductie van de frequentie of de hoogte) van mitigatie?
- 3 De Commissie adviseert in een tweede aanvulling op basis van de hiervoor gevraagde beschrijving van akoestische effecten aan te tonen dat de geluid-emissie van de voorgenomen activiteit, inclusief mitigerende maatregelen, kan voldoen aan de grenswaarde van 50 dB(A) op 300 meter.

De tweede aanvulling diende ertoe te leiden dat in ieder geval één alternatief dat in het MER is beschreven blijkt te voldoen aan de wettelijke vereisten. Dat kan uiteindelijk het huidige voorkeursalternatief blijken te zijn of een alternatief waarin nog extra voorzieningen worden getroffen.

Oordeel over de tweede aanvulling

De tweede aanvulling beschrijft de equivalente geluidbelasting en de piekniveaus op een wijze die voldoet aan de wettelijke richtlijn (IL-HR-13-01). De volgende opmerkingen heeft de Commissie over de beschrijving van equivalente en piekgeluiden.

Equivalent geluidbelasting

De tweede aanvulling maakt duidelijk dat voor equivalent geluid een niveau van 50 dB(A) op 300 meter niet zal worden overschreden. De betekenis hiervan voor eventueel optredende hinder is duidelijk gemotiveerd.

Piekgeluidbelasting

Duidelijk blijkt nu welke activiteiten verantwoordelijk zijn voor specifieke piekniveaus, welke verstoringafstanden daarbij horen en hoeveel malen naar verwachting die piekniveaus zich zullen manifesteren.

De tweede aanvulling noemt enkele goede mitigerende maatregelen voor piekgeluiden. Een belangrijk instrument is ook het monitoren van piekgeluiden. De Commissie is echter van mening dat nog niet helder is weergegeven welke mitigerende maatregelen worden getroffen voor piekniveaus in geluid. Het gaat hierbij om maatregelen die op voorhand al worden genomen en om maatregelen die worden genomen bij overschrijden van de toetsingswaarde. De tweede aanvulling (pag. 23 en 24) noemt voorzieningen met vermelding van een vraagteken, voorzieningen die niet zinvol zijn (zoals het vullen van stellingen met schuim) en voorzieningen die in experimenten niet bleken te werken (zoals het toepassen van rubber matten onder het pijpenrek).

Conclusies en aanbevelingen

De haalbare niveaus voor equivalent geluid en piekgeluid zijn voortgekomen uit onderzoek naar twee typen boorinstallaties. De Commissie stelt vast dat het blijkbaar pas mogelijk is voorzieningen te detailleren nadat de installaties welke onderdeel vormen van een boorinstallatie zijn geselecteerd op basis van onder meer de beschikbaarheid in de boorperiode. Tevens stelt de Commissie vast dat een bepaald deel van de hoge piekniveaus een gevolg blijkt van bruusk menselijk handelen ten tijde van pipe-handling. De Commissie onderschrijft daarom het belang van het voornemen een monitoringprogramma voor piekgeluiden uit te

voeren, maar concludeert tevens dat een dergelijk programma alleen effectief is onder een aantal condities. De Commissie adviseert daarom:

- Akoestisch prognose-onderzoek, na selectie van installaties echter voorafgaande aan de proefboring naar het equivalente geluidsniveau met vaststelling van maatregelen om te voldoen aan de grenswaarde van 50 dB(A) op 300 meter en, indien de techniek het mogelijk maakt, zoveel mogelijk daaronder te blijven;
 - Selectie van voorzieningen om hoogte en frequentie van piekniveaus te kunnen mitigeren. Ook kan worden aangegeven welke maatregelen zullen worden ingezet indien verdere mitigatie tijdens de uitvoering van werkzaamheden zinvol blijkt en die direct geïmplementeerd kunnen worden (aanpassing werkzaamheden, personeelsinstructies);
 - Koppeling van monitoring aan een akoestisch bewakingssysteem. Indien een zekere mate van verstoring in het veld wordt geconstateerd zal koppeling (in de vorm van evaluatie van het moment van verstoring en daarbij behorende piekniveaus) bij kunnen dragen de leemte in kennis op dit punt te verkleinen (hoofddoel van monitoring).
- De Commissie beveelt aan bij het besluit een monitoringsprogramma op te nemen dat rekening houdt met de hiervoor genoemde voorwaarden voor het effectief functioneren van het monitoringsprogramma, zodanig dat adequate terugkoppeling van de resultaten naar te treffen maatregelen kan plaatsvinden.

De Waddenvereniging geeft in haar inspraakreactie¹¹⁾ aan dat voor de aanleg van de locatie op Ballum 300 palen geheid zouden moeten worden. Deze mogelijkheid is weliswaar ook in het oorspronkelijke MER vermeld (pag. 104) maar is afhankelijk gesteld van de stabiliteit van de ondergrond. De geluidbelasting hiervan is niet in de aanvullingen aangegeven. De Commissie heeft van de initiatiefnemer inmiddels vernomen dat deze werkzaamheden voor de locatie Ballum niet hoeven plaats te vinden.

- De Commissie beveelt aan bij het besluit aan te geven waarom het heien van fundering niet nodig is.

Het MER geeft een gevoeligheidsgrens voor vogels aan van 60 dB(A). Uit studies naar geluidseffecten van een schietbaan in het Lauwersmeer en naar geluidseffecten op sterns in Australië is gebleken dat verhoogde waakzaamheid bij vogels optreedt bij een geluidsniveau van 65 dB(A). Van opvliegen was bij veel hogere niveaus sprake. De Commissie acht deze studies redelijk representatief voor de te verwachten situatie in de kustzone bij proefboringen. De Waddenvereniging verwijst in haar inspraakreactie¹²⁾ naar een verkeerslawaaistudie bij broedvogels, met meetbare effecten op aanwezige aantallen bij een lagere geluidbelasting dan 60 dB(A). De Commissie wijst erop dat die studie veel minder representatief is voor de situatie in de kustzone. Voor territoriale zangvogels is het 'gehoord worden' in het voorjaar essentieel; nabij een drukke weg kan dat door het verkeerslawaaï problemen opleveren. Naast lawaai kan trouwens ook het vele licht in de nacht langs de hoofdwegen een rol spelen: recentelijk is daaraan onderzoek gestart. Daarentegen broeden nogal wat kustvogelsoorten dicht op

11 Zie de reactie van de Waddenvereniging d.d. 11 augustus 1999 (bijlage 4).

12 Zie de reactie van de Waddenvereniging d.d. 11 augustus 1999 (bijlage 4).

elkaar onder "oorverdovende herrie". Ook buiten kolonies en buiten de broedtijd zijn ver dragende vogelgeluiden in kustlandschappen veel dominanter dan elders. Verder is door wind en golfslag het natuurlijke achtergrondgeluidniveau gemiddeld aan de kust al aanmerkelijk hoger dan in het binnenland. Tot slot kan worden opgemerkt dat verkeersgeluid ook een geheel ander karakter heeft dan de geluiden die verwacht kunnen worden van de booractiviteiten. Daar bovendien de boring buiten het broedseizoen plaatsvindt, heeft de Commissie op grond van deze overwegingen geen reden om de gevoeligheidsgrens van 60 dB(A) in twijfel te trekken.

2.2.2

Overige aspecten

Uit de tweede aanvulling op het MER blijkt dat (theoretisch) de verstoringsgrens voor geluid (60 dB(A)) tot zelfs 1500 meter afstand van de installatie zou kunnen reiken. Dat is beduidend verder dan in het oorspronkelijke MER (60 dB(A) op 95 meter, uitgezonderd cementeren en productietesten) is aangegeven. De Commissie kan zich niettemin vinden in het hanteren van een verstoringsgrens van 500 meter. Zij heeft daarbij de volgende overwegingen:

- Weliswaar wordt uitgegaan van een verstoringsgrens voor geluid van 60 dB(A), uit het MER, uit literatuur en ervaringsdeskundigheid blijkt dat deze waarde als redelijk kan worden beschouwd bij gelijktijdigheid van geluid en beweging (zie paragraaf 2.2.1 van dit advies). Waarschijnlijk is de verstoringafstand bij 60 dB(A) dan ook wezenlijk groter dan 95 meter, echter wezenlijk geringer dan 1000 meter.
- Uit de eerste aanvulling op het MER en de daarin verwerkte vogelinventarisaties (Rappoldt en Krol, september 1997, Kersten december 1998) blijkt dat ook de kans op verstoring tot een afstand van 1000 meter al gering is. Op grotere afstand zal de verstoring verwaarloosbaar zijn. Bij toenemende afstand zullen namelijk andere bronnen van geluid en andere activiteiten een steeds belangrijkere rol gaan spelen bij verstoring van vogels.
- De op basis van vogeltellingen uitgevoerde extrapolaties overschatten het aantal gemiddeld verstoorde vogels, aangezien door de aanleg van een zanddepot en de nieuwbouw van drie grote loodsen er in de huidige situatie (april 1999) geen binnendijkse concentraties vogels binnen 400 meter van de boortoren meer zullen voorkomen. Deze vaststelling is gebaseerd op een hernieuwd locatiebezoek door een deskundige van de Commissie.
- Rekening houdend met de verspreiding van steltlopers en waterwild is binnendijkse verstoring in principe alleen nog mogelijk in de polder aan de westkant van de installatie. Gezien de overheersende windrichtingen en de gemiddeld relatief hoge windsterkte, met bijbehorend geluidsniveau, zullen geluiden van de booractiviteiten daar voornamelijk doordringen op windarme dagen en bij (niet te sterke) oostenwind. Belangrijk is bovendien dat foeragerende vogels van de eigenlijke werkzaamheden niets kunnen zien. Verstoring is veel eerder te verwachten van menselijke aanwezigheid rond de boerderij, het nieuwe wegenbedrijf, en op een tweetal wegen en de zeedijk.

De voor de relevante soorten in de eerste aanvulling genoemde aantallen mogelijk beïnvloede vogels zijn om boven gegeven redenen voor de 500 meter contour ruwweg een factor vier te hoog. Ook de cijfers voor de 1000 meter contour zijn een aanzienlijke overschatting, aangezien in de praktijk enkel het gebied ten westen van de boorlocatie door deze vogels kan worden gebruikt. Het in de eerste aanvulling gehanteerde oppervlak van 167 ha dient daardoor meer dan gehalveerd

te worden. Deze forse overschattingen in de eerste aanvulling leiden dientengevolge ook tot onjuiste gevolgtrekkingen in de reactie van de Waddenvereniging.

In haar inspraakreactie^{13]} hanteert deze organisatie verder aantalscijfers voor enkele op de nabij de boorlocatie gelegen wadplaat foeragerende vogelsoorten. De herkomst van deze getallen is onduidelijk. Als er uitgegaan wordt van het oppervlak mogelijk beïnvloed wad areaal binnen de 1000 meter contour met de daar optredende maximale dichtheden (bron: Kersten, Rappoldt en Krol, 1997) en als er, op basis van een veronderstelde proefboring in het tijdvak oktober-medio januari, een correctie plaatsvindt voor het seizoen, dan geven de cijfers van de Waddenvereniging voor de vijf door haar genoemde soorten een overschatting met gemiddeld een factor 12 (range 2-40).

3. OVERIGE OPMERKINGEN OVER HET MER MET AANBEVELINGEN VOOR DE BESLUITVORMING

In dit hoofdstuk geeft de Commissie adviezen die naar haar mening van belang zijn voor de kwaliteit van de besluitvorming, maar geen betrekking hebben op essentiële tekortkomingen.

Meest milieuvriendelijke alternatief

De Commissie is van mening dat, de locale omstandigheden in acht genomen, enkele relatief eenvoudige maatregelen als onderdeel van het meest milieuvriendelijke alternatief beschouwd kunnen worden, in aanvulling op de maatregelen die in het oorspronkelijke MER (inclusief de aanvulling) zijn genoemd:

- Binnen het winterhalfjaar beschouwt de Commissie als meest milieuvriendelijke periode voor de proefboring de periode tussen 1 oktober en eind december. Indien, zoals de aanvulling ook meldt, begonnen wordt na 1 november, is het, zeker bij het nog later beschikbaar komen van een installatie, niet uit te sluiten dat de activiteiten gedurende een groot deel van de voor vogels kwetsbare winterperiode plaatsvinden. Verder neemt medio januari het aantal eidereenden op het aangrenzende wad sterk toe: de seizoenspiek voor deze soort ligt doorgaans in februari. Bij eventuele vertragingen, bijvoorbeeld ten gevolge van één of meer strenge vorstperiodes, is het bovendien niet uit te sluiten dat beëindiging van de activiteiten pas plaatsvindt in de voorjaarsperiode.
- De meest gunstige periode voor affakkelen lijkt begin juni te zijn: de dagen zijn lang zodat minder dagen gefakkeld hoeft te worden, terwijl in de omgeving in die periode weinig vogels aanwezig zijn omdat de trektijd voor steltlopers voorbij is. Er is in die periode kans op verstoring van slechts enkele broedvogels. Affakkelen in juni is mogelijk omdat er geen koppeling in tijd hoeft te zijn tussen de proefboring en de fakkelperiode.
- Het equivalente geluidsniveau van 50 dB(A) of lager ligt op 300 meter.
- Voor piekgeluiden zijn een akoestisch bewakingssysteem en monitoring in het veld, leidend tot een verbeterproces, onderdeel van het MMA.

13 Zie ook de reactie van de Waddenvereniging d.d. 23 maart 1999 (bijlage 4).

- De Commissie adviseert het bevoegde gezag de hierboven genoemde maatregelen te beschouwen als onderdeel van het meest milieuvriendelijke alternatief, en in het besluit te motiveren in hoeverre deze maatregelen kunnen worden uitgevoerd.

Evaluatieprogramma

De evaluatie van mogelijke effecten op vogels kan het beste geschieden door een monitoringprogramma waarin als parameters fungeren 1) de verspreiding en het gedrag c.q. tijdsbudget (vaststellen van een eventuele afname in de aan foerageren bestede tijd als gevolg van door booractiviteiten geïnitieerde verstoringen) van de op het aangrenzende wad foeragerende vogels, en 2) de verspreiding van vogels in de graslanden westelijk van de boorlocatie. Alles overwegende (zie paragraaf 2.2.2 in dit advies) acht de Commissie de zone tot een afstand van ca. 500 meter relevant voor monitoring, en in westelijke richting van de installatie tot 1000 meter.

- De Commissie beveelt aan in het besluit de wijze van monitoren van effecten op vogels te specificeren, rekening houdend met de hiervoor genoemde overwegingen.

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies
over de aanvullingen op het MER
Proefboringen op Ameland

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 23 februari 1999 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Ministerie van Economische Zaken

Aan
Commissie voor de milieueffectrapportage
t.a.v. drs. S.A.A. Morel
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

ingekomen	24 FEB. 1999
nummer	218-99
dossier	: 652-257 t/m 260
kopie naar	plb/sc/pres/bib/ab

Datum	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlagen
23 FEB. 1999	—	E/EOG/MW 99010540	div.

Onderwerp

Aanvulling op MER: "Proefboringen naar aardgas in de Noordzee-kustzone en op Ameland", betreffende de locatie Ballum (Ameland)

Geachte heer Morel,

Hierbij doe ik u toekomen het, op 29-01-1999 door de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. ingediende, rapport "Aanvulling MER Proefboringen in de Noordzee-kustzone en op Ameland betreffende de boring op Ameland (Ballum)", behorend bij het op 07-07-1995 ingediende milieueffectrapport (MER): "Proefboringen naar aardgas in de Noordzee-kustzone en op Ameland".

Het voornoemde rapport is inmiddels door het bevoegd gezag aanvaard.

De kennisgeving zal op 24-02-1999 worden gepubliceerd in de Staatseurant, het Amelands Gemeentelijk Infoblad, de Leeuwarder Courant, de Nieuwe Dockumer Courant en het Friesch Dagblad.

Voor informatie ten aanzien van de terinzagelegging, de mogelijkheid tot het indienen van reacties en de openbare zitting, verwijs ik naar de tekst van de kennisgeving. Eventuele inspraakreacties/adviezen zal ik zo spoedig mogelijk doen toekomen.

Ik verzoek u om, op zo kort mogelijke termijn, uw toetsingsadvies betreffende deze aanvulling op het MER uit te brengen

De Minister van Economische Zaken
voor deze:

drs. G.J. Lankhorst
directeur Olie en Gas

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 6, Kamer 315

Doorkiesnummer
(070) 379 79 99

Telefax
(070) 379 63 58

Hoofdkantoor
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC 's-Gravenhage

Telefoon (070) 379 89 11
Telefax (070) 347 40 81
Telax 31099 ecza nl
Telegramadres ecza gv

X-400 adres S=EZPGST/C-NL/A=400NET/P=MIN EZ
Internetadres ezpost@minoz.nl

Verzoeken bij beantwoording van deze brief ons kenmerk te vermelden

BIJLAGE 1a.

Brief van het bevoegd gezag d.d. 4 mei 1999, met het verzoek het advies aan te houden

Ministerie van Economische Zaken

Aan
Commissie voor de milieueffectrapportage
t.a.v. drs. S.A.A. Morel
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Commissie voor de milieueffectrapportage	
ingekomen : 1	4-6 MEI 1999
nummer :	472-99
dossier :	652-280
kopie naar :	Na SCIP en Bb/ed

Datum:
4 MEI 1999

Uw kenmerk

Ons kenmerk
E/EOG/MW
99028338

Bijlage(n)

Onderwerp

Aanhouding "Toetsingsadvies" voor MER-aanvulling Ballum (Ameland)

Geachte heer Morel,

Hierbij verzoek ik u om het, door de Commissie voor de milieueffectrapportage uit te brengen, "Toetsingsadvies" betreffende de aanvulling op het milieueffectrapport (MER): "Proefboringen naar aardgas in de Noordzee-kustzone en op Ameland, met betrekking tot de locatie Ballum" aan te houden.

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. heeft mij gemeld dat, naar aanleiding van het met de Commissie voor de milieueffectrapportage gevoerde overleg, een nadere aanvulling op de voornoemde MER-aanvulling zal worden opgesteld. Deze nadere aanvulling zal naar verwachting binnen 4 weken worden aangeleverd.

Ik verzoek u om deze nadere onderbouwing te betrekken in het "Toetsingsadvies".

De Minister van Economische Zaken
voor deze:

drs. G.J. Lankhorst
directeur Olie en Gas

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 6, Kamer 315

Doorkiesnummer
(070) 379 79 99

Telefax
(070) 379 63 58

Hoofdkantoor
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC 's-Gravenhage

Telefoon (070) 379 89 11
Telefax (070) 347 40 81
Telex 31099 ecza nl
Telegramadres ecza gv

X-400 adres S = EZPOST/C = NL/A = 400NET/P = MIN EZ
internetadres ezpost@minex.nl

Verzoeken bij beantwoording van deze brief ons kenmerk te vermelden

BIJLAGE 1b.

Brief van het bevoegd gezag d.d. 8 juli 1999, met verzoek de tweede aanvulling bij het advies te betrekken

		Ministerie van Economische Zaken	
Aan Commissie voor de milieueffectrapportage t.a.v. drs. S.A.A. Morel Postbus 2345 3500 GH UTRECHT			
		Commissie voor de milieueffectrapportage	
		Ingekomen: 09 JULI 1999	
		nummer: 682-99	
		dossier: 652-1182 L/290	
		kopie naar: M/S / P/B / B/B / 11 M 21 HL t2896	
Datum	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlage(n)
08 JULI 1999	—	E/EOG/MW 99043140	2
Onderwerp Tweede aanvulling op MER: "Proefboringen naar aardgas in de Noordzee-kustzone en op Ameland", betreffende de locatie Ballum (Ameland)			
Geachte heer Morel,			
Hierbij doe ik u toekomen het, op 05-07-1999 door de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. ingediende, rapport "Tweede aanvulling betreffende de boring te Ballum, op Ameland", behorend bij het op 07-07-1995 ingediende milieueffectrapport (MER): "Proefboringen naar aardgas in de Noordzee-kustzone en op Ameland". Het aanvullend rapport is inmiddels door het bevoegd gezag aanvaard. De kennisgeving terzake zal op 14-07-1999 worden gepubliceerd in de Staatscourant, het Amelands Gemeentelijk Infoblad, de Leeuwarder Courant, de Nieuwe Dockumer Courant en het Friesch Dagblad. Voor informatie ten aanzien van de terinzagelegging, de mogelijkheid tot het indienen van reacties, verwijs ik naar de tekst van de kennisgeving (bijlage). Ik verzoek u om, dit rapport alsmede de eventuele inspraakreacties/adviezen die ik u na afloop van de inspraaktermijn zal doen toekomen, te betrekken in het door de commissie uit te brengen toetsingsadvies.			
De Minister van Economische Zaken voor deze: 			
drs. J.W.P.M. Haenen wnd directeur Olie en Gas			
Bezoekadres Bezuidenhoutseweg 6, Kamer 315		Doorkiesnummer (070) 379 79 99	Telifax (070) 379 63 58
Hoofdkantoor Bezuidenhoutseweg 30 Postbus 20101 2500 EC 's-Gravenhage	Telefoon (070) 379 89 11 Telifax (070) 347 40 81 Telex 31099 ecza nl Telegramadres ecza gv	X-400 adres S-EZPOST/C-NLJA-400NET/P-MIN EZ Internetadres ezpost@minex.nl Verzocht bij beantwoording van deze brief ons kenmerk te vermelden	

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de ter inzagelegging van de aanvulling op het MER in Staatscourant nr. 38 d.d. 24 februari 1999

KENNISGEVING

WET MILIEUBEHEER

Inpraak met betrekking tot de Aanvulling op het milieueffectrapport (MER): 'Proefboringen naar aardgas in de Noordzee-kustzone en op Ameland', betreffende de boring op Ameland (locatie Ballum).

De Minister van Economische Zaken maakt bekend:

Op 29-01-1999 heeft de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. ingediend het rapport: 'Aanvulling MER Proefboringen in de Noordzee-kustzone en op Ameland betreffende de boring op Ameland (Ballum)'.

Achtergrond

De Rechtbank Leeuwarden heeft in zijn uitspraak van 17-07-1998 geoordeeld dat het oorspronkelijke MER ten aanzien van de locatie Ballum niet had mogen worden aanvaard, omdat bij de keuze van de doelvariabelen voor de ecologische risico-analyse onvoldoende rekening is gehouden met de eventuele effecten op vogels in de polder nabij de boorlocatie, waaronder vogelsoorten die ingevolge de EU-Vogelrichtlijn een bijzondere bescherming genieten.

De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft op 02-11-1998 advies uitgebracht ten aanzien van de inhoud van de aanvulling van het MER, waarin de ingediende adviezen en Inpraakreacties zijn betrokken.

Op 24-11-1998 heb ik de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. gevraagd een aanvulling op het MER op te stellen voor de vogels in de polder nabij de boorlocatie en tevens verzocht het MER, dat uit 1995 dateert, te actualiseren omdat zich sindsdien een aantal nieuwe ontwikkelingen heeft voorgedaan.

Ter inzage legging

Het rapport 'Aanvulling MER Proefboringen in de Noordzee-kustzone en op Ameland' betreffende de boring op Ameland (Ballum) zal met ingang van 25-02-1999, tijdens openingsuren, ter inzage liggen op de volgende adressen:

- Gemeentehuis van de gemeente Ameland, Jelmeraweg 1, te Ballum (Ameland);
- Provinciehuis van de provincie Friesland, Tweebakemarkt 52, te Leeuwarden;
- Bureau Informatie en Nieuwvoorziening van het Ministerie van Economische Zaken, Bezuidenhoutseweg 30, te Den Haag.

Inpraak

Een ieder heeft de gelegenheid om schriftelijke opmerkingen in te dienen ten aanzien van het aanvullend rapport.

Persoonlijke gegevens van de insprekers worden desgewenst niet bekend gemaakt.

Reacties en adviezen kunnen tot en met 25-03-1999 worden ingediend bij:

Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-generaal voor Energie
Postbus 20101
2500 EC DEN HAAG

Openbare zitting

Er is gelegenheid tot een gedachtewisseling en tot het mondeling inbrengen van bedenkingen tijdens een openbare zitting, die gehouden zal worden op 16-03-1999 in Hotel de Ameland Kaap, te Hollum (Ameland), starttijd 20.00 uur.

Ministerie van Economische Zaken

BIJLAGE 2a

**Kennisgeving van de ter inzagelegging van de tweede aanvulling op het MER
in Staatscourant nr. 132 d.d. 14 juli 1999**

KENNISGEVING

WET MILIEUBEHEER

**Inspraak met betrekking tot de Tweede aanvulling
op het milieu-effectrapport (MER):**

**"Proefboringen naar aardgas in de Noordzee-
kustzone en op Ameland", betreffende de boring
op Ameland (Locatie Ballum)**

De Minister van Economische Zaken maakt bekend:
Op 05-07-1999 heeft de Nederlandse Aardolie Maat-
schappij B.V. ingediend het rapport:
"Tweede aanvulling betreffende de boring te Ballum, op
Ameland", behorend bij het op 07-07-1995 ingediende
milieueffectrapport (MER): "Proefboringen naar aard-
gas in de Noordzee-kustzone en op Ameland".
Het aanvullend rapport is inmiddels door het bevoegd
gezag aanvaard.

Terinzagelegging

Het rapport zal met ingang van 15-07-1999, tijdens
openingsuren, ter inzage liggen op de volgende adres-
sen:

- Gemeentehuis van de gemeente Ameland, Jelmara-
weg 1, te Ballum (Ameland);
- Provinciehuis van de provincie Friesland, Tweebaks-
markt 52, te Leeuwarden;
- Bureau Informatie en Nieuwsvoorziening van het
Ministerie van Economische Zaken, Bezuidenhout-
seweg 30, te Den Haag.

Inspraak

Eenieder kan schriftelijk opmerkingen indienen ten aan-
zien van het aanvullend rapport.

Persoonlijke gegevens van de insprekers worden des-
gewenst niet bekend gemaakt.

Reacties kunnen tot en met 11-08-1999 worden inge-
diend bij:

Ministerie van Economische Zaken
Postbus 20101
2500 EC DEN HAAG

De Minister van Economische Zaken

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM)

Bevoegd gezag: Minister van Economische Zaken

Besluit: goedkeuring van het plan tot het uitvoeren van exploratieboringen

Categorie Besluit m.e.r.: C17.2

Activiteit: Het uitvoeren van proefboringen in de Noordzeekustzone en op Ameland met als doel te onderzoeken of onder de potentiële gasvoorkomens die bereikbaar zijn vanuit deze gebieden economisch winbare gasvoorraden aanwezig zijn.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 1 december 1994
richtlijnenadvies uitgebracht op: 7 februari 1995
richtlijnen vastgesteld op: 24 februari 1995
kennisgeving MER: 13 september 1995
toetsingsadvies uitgebracht: 2 februari 1996
besluit genomen: 20 februari 1996
schorsing besluiten proefboringen Noordzeekustzone: 20 mei 1996
kennisgeving aanvullend MER: 6 juni 1996
aanvullend toetsingsadvies uitgebracht: 23 juli 1996
(herzien) besluit genomen: 25 november 1996
schorsing (herziene) besluiten proefboringen Noordzeekustzone: 28 april 1997
schorsing (herziene) besluit proefboring Ameland: oktober 1997
vernietiging (herziene) besluiten proefboringen Noordzeekustzone en Ameland: 17 juli 1998
kennisgeving verzoek om aanvulling op het MER: september 1998
advies voor de inhoud van de aanvulling op het MER uitgebracht: 2 november 1998
kennisgeving van de aanvulling MER proefboring in de Noordzee-kustzone en op Ameland betreffende de boring op Ameland (Ballum): 24 februari 1999
kennisgeving van de tweede aanvulling op het MER: 14 juli 1999
toetsingsadvies over de aanvullingen op het MER: 13 september 1999

Bijzonderheden:

De Eerste Kamer heeft in september 1994 haar goedkeuring gegeven aan de partiële wijziging van de PKB-Waddenzee, waarin onder voorwaarden wordt ingestemd met exploratie en exploitatie van gasreserves in de Waddenzee. Daarmee is het groene licht gegeven voor het starten van de m.e.r.-procedures voor het verlenen van toestemming voor boringen. Het gaat hierbij in eerste instantie om *exploratieboringen*, in een volgend stadium gevolgd door *exploitatie*. Het doel van de exploratieboringen is na te gaan of economisch winbare hoeveelheden gas aanwezig zijn. De m.e.r. dient voor het vinden van de juiste situering van de boorlocaties, de inzet van boormateriaal, de fasering en de uitvoering van de boringen. De exploratieboringen betreffen een periode van drie tot vier maanden. Na het uitvoeren van de exploratieboringen zullen de concessionarissen toestemming moeten vragen voor exploitatie.

In concreto gaat het om de volgende m.e.r.-procedures voor exploratieboringen:

- Verlenen van toestemming aan de NAM (die tevens optreedt namens Mobil) voor het verrichten van exploratieboringen op Ameland en de Noordzeekustzone. Het gaat hier om 6 boringen die weliswaar gelegen zijn in gevoelig gebied, maar *buiten het PKB-gebied Waddenzee*.

Voor dit gebied is geen limiet gesteld aan het aantal boringen dat mag plaatsvinden. Het betreft de onderhavige m.e.r.-procedure die is gestart op 1 december 1994.

- Verlenen van toestemming aan de NAM voor het verrichten van exploratieboringen op locaties in het oostelijke gedeelte *binnen het PKB-gebied, dus in de Waddenzee*. Deze procedure is gestart op 18 januari 1995.

Voor de besluitvorming over de proefboringen zijn drie hoofdvragen van belang:

- Waar worden de boorinstallaties binnen zes afgebakende zoekgebieden geplaatst?
- Wanneer worden de boringen uitgevoerd (periode in het jaar)?
- Hoe worden de boringen uitgevoerd?

Tijdens de toetsing van het MER kwam de Commissie tot de conclusie dat het MER onvoldoende informatie bevat op twee punten:

- Wanneer worden de boringen uitgevoerd op Ameland? De keuze van de winter voor de proefboring was niet goed onderbouwd omdat het MER geen gegevens bevatte over broedvogels en het gebruik van naburige graslanden als foerageergebied en/of hoogwatervluchtplaats in relatie tot de potentiële verstoringzone.
- Hoe worden de boringen uitgevoerd? Gezien de onzekerheden in de verstoringseffecten door geluid kunnen ongewenste vormen van verstoring door geluid (vooral in combinatie met beweging) niet worden uitgesloten. Om de kans hierop zoveel mogelijk tegen te gaan had ten minste bij de beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief ingegaan dienen te worden op de mogelijkheden en effecten van mitigerende maatregelen. Van belang daarbij is dat de richtlijnen voor het MER voorschrijven dat de boringen zo milieuvriendelijk mogelijk worden uitgevoerd. Het MER beschouwde echter een aantal mitigerende maatregelen niet.

De Commissie adviseerde een aanvulling op het MER op te stellen waarin de keuze van de periode van boren op Ameland nader wordt onderbouwd en een aantal benoemde mitigerende maatregelen en hun effectiviteit op kwantitatieve wijze worden beschreven (equivalente geluidniveaus, piekniveaus, 60 dBA geluidcontour), alvorens tot besluitvorming over te gaan.

Ook constateerde de Commissie dat er nog belangrijke leemten in kennis bestaan over de verstoringseffecten van de proefboringen. De onzekerheden die met deze leemten in kennis gepaard gaan rechtvaardigen in de ogen van de Commissie geen stellige conclusies over geringe effecten. Hoewel deze leemten in kennis van groot belang zijn voor de besluitvorming, acht zij het niet reëel in het kader van deze m.e.r.-procedure deze leemten in kennis volledig in te vullen, aangezien onderzoek op korte termijn niet tot een betekenisvolle reductie van de onzekerheden zal leiden, vanwege de variabiliteit van het gebied. Dat zal echter wel op termijn moeten gebeuren in het kader van de besluitvorming over *exploitatieboringen*. Voor de aard van het onderzoek deed de Commissie aanbevelingen. Dergelijk onderzoek is niet alleen van belang voor besluitvorming over de exploitatieboringen, maar ook voor besluitvorming over andere activiteiten in de Noordzeekustzone en de Waddenzee. Dit onderzoek dient daarmee tevens een meer algemeen belang.

De aanvulling op het MER voorzag op adequate wijze in de gesignaleerde tekortkomingen in het MER. De Commissie komt in het toetsingsadvies dan ook tot de conclusie:

"De Commissie heeft waardering voor de presentatie en leesbaarheid van het met veel zorg opgestelde MER. De heldere samenvatting en de gekozen hoofdstukindeling dragen bij tot een goed begrip van de voorgenomen activiteiten en de milieuaspecten. Aan de milieuaspecten wordt op evenwichtige wijze aandacht besteed. Het MER en de aanvulling daarop vormen een goede basis voor de besluitvorming over de exploratieboringen op Ameland en in de Noordzeekustzone".

Op 20 mei 1996 heeft de president van de rechtbank Leeuwarden het door appellanten bestreden besluit voor de proefboringen in de Noordzeekustzone geschorst tot zes weken na de beslissing op bezwaar. Het besluit voor de proefboring op Ameland is niet geschorst, omdat deze proefboring plaatsvindt op een locatie met bestemming industrie, en daardoor niet is gelegen in gevoelig gebied. De president was blijkens de uitspraak onder meer van oordeel dat in het bestreden besluit voor de boringen in de Noordzeekustzone onvoldoende gemotiveerd was waarom dit niet

in strijd was met het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) en dat het aanvullende rapport op het milieu-effectrapport (aanvullend MER) inzake de effectiviteit van geluidbeperkende maatregelen voor de proefboringen ten onrechte niet ter inzage was gelegd, met als gevolg dat over de inhoud van dit rapport geen gelegenheid tot inspraak was geboden. De Commissie had het rapport, zoals hierboven gesteld, echter wel betrokken bij haar toetsingsadvies van 2 februari 1996. Op grond van de uitspraak van de rechtbank is de aanvulling op het MER alsnog ter visie gelegd. De Commissie is gevraagd naar aanleiding van de binnengekomen inspraak een aanvullend toetsingsadvies uit te brengen. Dit aanvullend advies is uitgebracht in een brief van 23 juli 1996, waarin de Commissie stelt geen aanleiding te zien haar oorspronkelijke toetsingsadvies van 2 februari 1996 te wijzigen. Wel had zij nog enige opmerkingen naar aanleiding van de inspraak.

De herziene besluiten voor de proefboringen zijn in 1997 wederom geschorst, zowel voor de boringen in de Noordzeekustzone als voor de boring op Ameland. In de uitspraak maakte de rechtbank eveneens kritische opmerkingen over het MER. Ten behoeve van de uitspraak in de bodemprocedure heeft de rechtbank vervolgens de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAB) gevraagd een verslag uit te brengen (ex. art. 8:47 van de Algemene Wet Bestuursrecht) over de beroepen van onder andere de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee tegen de locatiebesluiten van de Minister van Economische Zaken. De StAB heeft vervolgens de Commissie voor de m.e.r. een aantal vragen voorgelegd over de wijze waarop het toetsingsadvies van de Commissie tot stand is gekomen en over de kwaliteit van het MER. Daarbij kwamen onder meer de vermeende inadequate beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, de onvolledigheid van het MER in zijn beschrijving van mogelijke risico's voor het milieu en de gebreken in zowel de berekening van effecten van de boringen als in de beschrijving van de minst milieubelastende boorlocatie aan bod.

In antwoord op deze vragen heeft de Commissie een notitie opgesteld, waarin een toelichting op onderdelen van het positieve toetsingsadvies wordt gegeven. De Commissie geeft in die notitie geen nieuwe informatie. Zij licht toe waarom zij het MER en de aanvulling een voldoende basis voor de besluitvorming vinden, dit in tegenstelling tot de insprekers. Tevens heeft een gesprek met de StAB over het toetsingsadvies plaatsgevonden. In oktober 1997 heeft de StAB haar verslag uitgebracht aan de rechtbank te Leeuwarden.

Op 17 juli 1998 heeft de rechtbank te Leeuwarden de besluiten voor de proefboringen op Ameland en in de Noordzeekustzone vernietigd. Naar aanleiding van die uitspraak heeft het bevoegd gezag besloten de initiatiefnemer te vragen een nieuwe aanvulling op het MER op te stellen. De Commissie is gevraagd advies uit te brengen voor de inhoud van de aanvulling op het MER.

De initiatiefnemer heeft besloten de aanvulling voor de proefboring op Ameland los te koppelen van die voor de proefboringen in de Noordzeekustzone. De Commissie concludeerde dat de eerste aanvulling voor de proefboring op Ameland essentiële tekortkomingen vertoonde op het gebied van geluid. Zij adviseerde daarom een tweede aanvulling op te stellen, waarin de volgende onderwerpen aan de orde zouden moeten komen:

- 1 Een verklaring voor de verschillen in de omvang van het verstoringsgebied zoals deze zijn aangegeven in het oorspronkelijke MER en in de aanvulling daarop (dit gebied blijkt in de aanvulling circa vijf keer groter te zijn).
- 2 Een beschrijving van de akoestische effecten van de proefboring op een gangbare wijze voor (fluctuerend) industriegekluid.
- 3 Op basis van de hiervoor gevraagde beschrijving van akoestische effecten aantonen dat de geluidemissie van de voorgenomen activiteit, inclusief mitigerende maatregelen, kan voldoen aan de grenswaarde van 50 dB(A) op 300 meter.

De tweede aanvulling diende ertoe te leiden dat in ieder geval één alternatief dat in het MER is beschreven blijkt te voldoen aan de wettelijke vereisten. Dat kan uiteindelijk het huidige voorkeursalternatief blijken te zijn of een alternatief waarin nog extra voorzieningen worden getroffen.

De Commissie oordeelde over de tweede aanvulling dat deze, in combinatie met de eerste aanvulling en het oorspronkelijke MER de informatie bevat die benodigd is om het milieu een volwaardige plaats te bieden bij de besluitvorming over de proefboring op Ameland.

Samenstelling van de werkgroep:

ing. R.P.M. Jansen

drs. R.H.D. Lambeck

ing. E.M. Mastenbroek (voorzitter in de fase van richtlijnen en toetsing)

drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter in de fase van de aanvulling op het MER)

ir. K.A.A. van der Spek

prof. dr. J.H.J. Terwindt

prof. ir. J.J. van der Vuurst de Vries

prof. dr. P.A.W.J. de Wilde

Secretaris van de werkgroep: drs. S.A.A. Morel.

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	19990323 19990811	Waddenvereniging	Harlingen	19990324 19990818